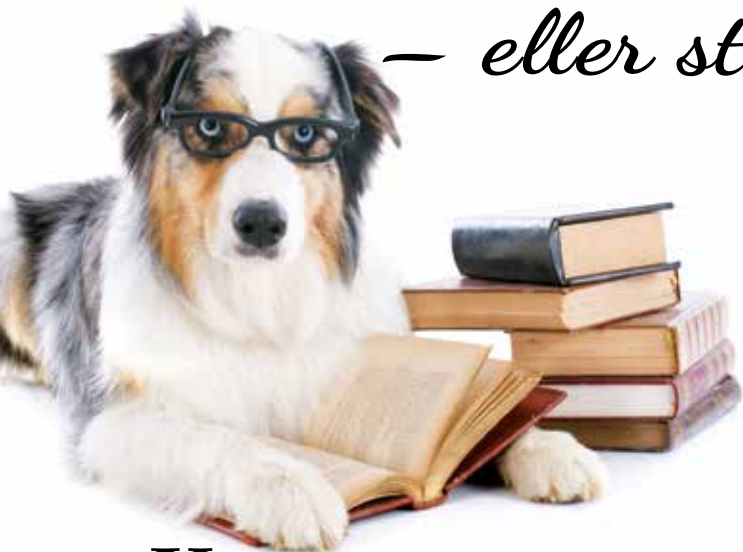

Inlärt och klart

– eller ständig utveckling?

Kanske tänker du tillbaka på kurser och utbildningar för att hitta svaret på frågan om vad du senast lärde dig. Det är ofta så vi tänker oss att vårt lärande fungerar – att vi lär oss något, av någon annan, på en bestämd plats och mellan fasta tider. Men modern pedagogikforskning lyfter fram att det är precis tvärtom; vi lär oss saker hela tiden, så länge vi lever. Det senaste du lärde dig har du förmodligen läst i den här tidningen, alldeles nyss. Även om du inte skulle ha läst någon ren fakta som är en nyhet för dig, så lärde du dig vad som står i det här numret av Brukshunden – och på så vis ökar vår kunskap i stort och smått, för varje erfarenhet vi gör.

Vad din hund lärde sig senast, kan du egentligen därför omöjligt veta. Vad du och hunden tränade tillsammans senast har du säklart koll på, men därefter lär den sig saker genom erfarenheter den gör och en stor del av hundens vardagliga lärande har du ingen del i. Kanske lärde den sig ett nytt sätt hålla tuggbenet på, att ivrigt skällande på grannen kan leda till att man blir klappad, eller att en viss lekinvit leder till en viss respons hos lekkompisen. Som hundtränare delar du säkert också erfarenheten att du haft för avsikt att hunden ska lära sig en viss sak, medan träningspasset i själva verket resulterade i något helt annat. Ett klassiskt exempel är att du vill belöna fart in med apportbocken, medan hunden i själva verket rådde lära sig att den ska släppa apporten när den har ett visst antal meter kvar till dig.

INLÄRNING ELLER LÄRANDE

Huruvida vi tänker i termer av inläring som en avgränsad process eller lärande som något ständigt pågående, kan ha en stark påverkan på hur vi bemöter såväl människor som djur – och framför allt hur vi hanterar bakslag och svårigheter som vi möter i träningen.

Utifrån den traditionella betydelsen av begreppet ”inläring” antyds att det är något som ska präntas in och som blir färdigt (inlärt). Inlärningsfasen går för många därför över till en kravfas. En del kopplar den till hundens ålder (om än en mycket förlegad syn på hundträning), andra på hur många repetitioner de har gjort. Utifrån detta synsätt är det lätt att tolka bristande förmåga hos hunden i en viss situation som nonchalans eller slarv, istället för att se till vad just den här hundindividen behöver lära sig utifrån personlighet, förkun-

Vad är det senaste du lärde dig?
Vad är det senaste din hund lärde sig?
Hur vi ser på kunskap och lärande påverkar oss på många plan – som instruktörer, träningskompisar och inte minst; som hundtränare.

TEXT: JENNY WIBÄCK FOTO: ISTOCK PHOTO

skaper och aktuellt sammanhang. De flesta skulle troligen svara ja på frågan om deras hund ”kan” sitt. Men få skulle nog få till det på första försöket om du bad dem säga sitt när de har ryggen mot hunden. Några hundar skulle kanske gå runt sin förare och sätta sig framför, men merparten skulle nog bli tveksamma och förbli stående eftersom de får kommandot i en situation de inte är tränade för.

När vi säger att något är inlärt – eller att hunden kan något – så är det viktigt att också tänka ”i vilket sammanhang?”. Några exempel på variationer av att hunden kan ”sitt”:

- När ägaren lyfter upp handen samtidigt som ordet sägs.
- När hunden ser sin ägares ansikte.
- På sjunde försöket, efter massa tjat och kanske handtryck på rumpen.
- När den får kommandot medan den står.
- När den får kommandot medan den ligger.
- När den springer mot sin ägare i full fart.
- När den precis är på väg att springa och hälsa på sin hundkompis.

Utifrån det här perspektivet så är det väldigt svårt att definiera när inlärningsfasen för ”sitt” slutar och när vi kan komma till en ”kravfas”. Ska hunden få en rättvis chans att göra rätt, så måste den förstås vara tränad för den specifika situationen.

Det är också stor risk att vi i detta förmänskligar hundarna och tänker oss att de förstår den totala betydelsen av begreppet ”sitta”. Bara för att den kan utföra beteendet när den står, så betyder det inte att den kan det när den ligger ner. För hunden är det två helt olika rörelser.

VAD LÄR SIG DIN HUND OM DIG?

Många lyckas få sin hund att sitta i alla möjliga sammanhang, utan att tänka på det här viset. Ofta tillsammans med en hel del tjat och negativ förstärkning. Att hunden sätter sig ner för att undvika tryck eller slag på rumpen, eller ett ryck i halsen, betyder inte att den har lärt sig ”sitt”. Däremot har den lärt sig hur den ska undvika obehag från sin ägare i en väldigt specifik situation.

Någon kanske tycker att detta inte spelar någon roll – det viktiga är ju att hunden sitter. Detta är en sanning med stor

modifikation, för varje gång du kommunicerar med din hund så lär den sig saker om allt runt omkring. När det gäller oss människor betonas vikten av vårt "metalärande", vilket beskriver vad vi på ett mer omedvetet plan lär oss om oss själva och om olika sammanhang. Relatera till exempel till din egen skolgång. Vilket påstående stämmer bäst in på dig, som 13-åring?

- "Jag har inget läshuvud".
- "Jag har lätt för att lära mig nya saker".
- "Jag har svårt att komma in i grupper".
- "Jag kan inte räkna".
- "Jag är grym på matte".
- "Jag pratar för mycket".
- "Jag pratar för lite".

Om du samtidigt tänker tillbaka på dina klasskamrater så finns det troligen några av dem som skulle välja andra påståenden. Schemat var likadant och alla fick del av samma undervisning sett till ämne och teori – det vill säga den planerade inläring-

1. Traditionell syn på hur inläring sker då kunskap överförs från en individ till en annan. 2. Enligt en mer modern kunskapssyn så pågår vårt lärande ständigt och livet ut, genom de olika erfarenheter vi gör. 3. Vad lärde sig din hund igår?

en var identisk – men därutöver händer det massor med saker som påverkar oss och gör att vi lär oss olika saker om oss själva under resans gång, på gott och ont. Metalärandet följer med oss och påverkar vårt självförtroende i nya situationer, vilket kan skapa såväl goda som onda cirklar.

Som en omedveten process i er träning har din hund lärt sig saker om själva träningen och om dig, vilket skapar ramar som påverkar den mer planerade träningen. Det är kanske inte så mycket värt att hunden sätter sig på ordet "sitt" om den samtidigt har lärt sig att den inte kan lita fullt ut på sin ägare, som så lätt tappar humöret. Och på motsatt vis kan ett lekfullt och tryggt träningspass fylla en väldigt viktig funktion inför framtiden, även om du inte kan se ett enda tydligt framsteg i förståelsen av det du hade tänkt. Då har hunden i alla fall lärt sig att det är riktigt roligt att träna med dig och den kommer sannolikt gå in i nästa träningspass med förväntan, nyfikenhet och trygghet.

Metalärandet är en aspekt som också är viktig att beakta för den som coachar andra hundägare – det viktigaste idag kanske inte är att din kursdeltagare lär sig de olika begrepp du hade tänkt gå igenom, utan snarare att med positiv och vänlig coaching påverka i riktningen "Jag är en sådan som kan lära mig nya saker och jag känner mig helt trygg i att fråga om det är något jag inte förstår". På samma sätt är kanske inte det viktigaste att kurshundarna kan specifika moment i ett standardiserat avslutningsprov, jämfört med att de på ett mer övergripande plan har lärt sig att träning och samspel med matte eller huse är det roligaste som finns.

STÄNDIG FÖRÄNDRING

Om vi inte tänker "inlärt" eller "färdigt" så kan vi per definition heller aldrig komma till en kravfas. Istället kan vi bli bättre på att observera och försöka förstå vad hunden faktiskt kan just nu utifrån dagens förutsättningar och gårdagens lärdomar. Uttalanden som "borde kunna" och "vet egentligen" skulle då bytas ut mot en genuin nyfikenhet och vilja att förstå exakt vad det är min hund behöver lära sig. De rynkade ögonbrynen och den valda känslan att vara nonchalerad skulle kunna bytas ut mot en mer nyfiken och undersökande blick.

Om du själv byter från en automatväxlad bil till en bil med manuell växellåda, så kommer du troligen köra lite ryckigt ett tag. Det hjälper inte så mycket om någon säger "Nu är du 42 år, du ska kunna växla" eller "Sluta vara så nonchalant." Du behöver få chans att träna och ställa om, eftersom du och ditt muskelminne har lärt er nya saker sedan du senast körde med manuell växellåda.

Om vi ser lärandet som en ständigt föränderlig process (jag har svårt att se att hundar skulle fungera annorlunda än människor på denna punkt) så kan vår förståelse för vad som egentligen händer i träningen öka. Självklart kan den som vill välja att tänka "inlärt" och kravfas ändå, men vi missar sannolikt en mycket stor del i vår träningsutvärdering som skulle kunna ge så mycket bättre resultat.

DET ÄR ALDRIG FÖR SENT ATT LÄRA!

Upplever du att du fått en dålig känsla i din kommunikation med hunden och kanske ställt orimliga krav, så kan du redan idag låta din hund få se nya sidor av sin ägare. Ett val som med stor sannolikhet gör att du också får se nya sidor av din hund. Ett metalärande som tagit hårt på motivationen och självförtroendet – hos dig själv eller din hund – kan ta tid att reparera, men det är alltid påverkbart. Det allra bästa med det livslånga lärandet är ju att det aldrig är för sent att lära nytt – om sin hund, om andra människor eller om sig själv. ■